Inspiratie voor programmaschrijvers gemeenteraadsverkiezingen 2026

Wat kunt u als lokale politiek doen?

Sinds 2020 ligt de regierol voor de aanpak van basisvaardigheden voor volwassenen bij de gemeente. Om ervoor te zorgen dat de doelstellingen uit het regioplan van uw gemeente in 2026-2030 ook écht worden behaald, vragen we u deze doelen op te nemen in uw verkiezingsprogramma en/of coalitieonderhandelingen. Want als zij niet expliciet worden genoemd in een nieuw coalitieakkoord, dan is de kans groot dat de ambitie verslapt. Dat zou zonde zijn, want alleen een structurele en integrale aanpak van basisvaardigheden is de sleutel tot succes.

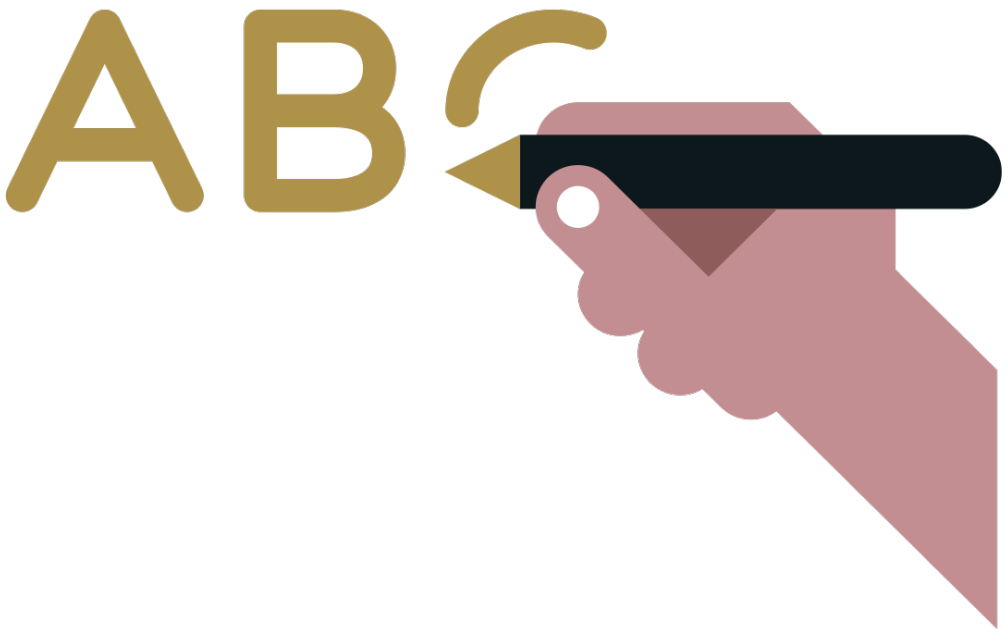

Concrete aanbevelingen

Om de doelstellingen te bereiken, geven we u graag de volgende concrete aanbevelingen mee. Deze kunt u gebruiken in uw verkiezingsprogramma of bij coalitieonderhandelingen.

1. Bestuurlijke aandacht

Een effectieve, duurzame aanpak van basisvaardigheden bij volwassenen begint bij bestuurlijke aandacht voor het onderwerp. Maak in een volgend college een wethouder expliciet verantwoordelijk voor de aanpak van basisvaardigheden voor volwassenen.

2. Structurele ambtelijke capaciteit

Zorg dat er structurele ambtelijke capaciteit wordt vrijgemaakt om deze aanpak ook echt uit te voeren De aanpak van basisvaardigheden is sterk afhankelijk van het aantal uren en het budget dat de verantwoordelijke gemeenteambtenaar hiervoor beschikbaar heeft. In verschillende gemeenten is er gebrek aan tijd en geld. Daardoor is het geen uitdagende portefeuille en schuift de taak van de een naar de ander. Dit maakt de aanpak kwetsbaar. Wanneer de gemeente zorgt voor voldoende capaciteit en financiële middelen, blijven ambtenaren betrokken en zorgen ze voor impact en continuïteit.

3. Een integrale aanpak

Moeite hebben met basisvaardigheden is niet alleen een onderwijsprobleem. Het hangt samen met veel beleidsthema's in het sociaal domein. Het heeft bijvoorbeeld invloed op financiële zelfredzaamheid, werk en gezondheid. We zien ook dat het vaak van generatie op generatie wordt doorgegeven. Het is belangrijk die vicieuze cirkel te doorbreken. Gemeenten kunnen dit doen door het thema integraal aan te pakken en te verbinden met alle relevante beleidsdomeinen, zoals werk en inkomen, participatie, zorg, jeugd en onderwijs. Zo worden inwoners met beperkte basisvaardigheden eerder herkend, bereikt en doorverwezen naar passend onderwijs of ondersteuning. Voor meer informatie: zie maatwerktraject integrale aanpak laaggeletterdheid.

4. Duidelijke educatieve infrastructuur

Niet iedereen zet gemakkelijk de stap naar school of een cursus. Schaamte, niet weten wat mogelijk is of bang zijn voor de gevolgen om er voor uit te komen, spelen hierbij vaak een rol. Daarom is het belangrijk dat de organisaties die een centrale rol spelen, zoals bibliotheken, Taalhuizen, (digi)taalpartners en welzijnsorganisaties, goed samenwerken en naar elkaar doorverwijzen. Zorg als gemeente voor een goede regie hierop. Zodat er een gevarieerd aanbod is van zowel informeel, non-formeel en formeel onderwijsaanbod dat aansluit bij de leerwens van de 'leerder'. Zo kan iedereen de scholing krijgen die het beste past. Getrainde vrijwilligers en professionals zijn hierbij onmisbaar. Het is belangrijk om hen goed te faciliteren.

5. Structureel checken en doorverwijzen

Voor mensen die moeite hebben met basisvaardigheden is de drempel om hulp te vragen vaak hoog. Veel mensen proberen dit zelfs te verbergen. Daarom is het belangrijk dat gemeenten op plekken waar inwoners contact hebben met de gemeente, structureel signaleren en in kaart brengen of iemand moeite heeft met basisvaardigheden. Denk aan balies voor schuldhulpverlening, (maatwerk)loketten, werkcentra of het UWV. Train medewerkers met klantcontact in hoe zij dit zorgvuldig kunnen doen en zorg dat zij op de hoogte zijn van het cursusaanbod rond basisvaardigheden. Zo kan een inwoner die (mogelijk) moeite heeft met basisvaardigheden direct worden doorverwezen naar de juiste ondersteuning of een passend cursusaanbod.

6. Toegankelijke gemeente

In een toegankelijke gemeente kunnen ook inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden eenvoudig gebruikmaken van de dienstverlening. U maakt uw gemeente toegankelijk door bijvoorbeeld:

- Toegankelijke dienstverlening vast te leggen in beleidsdocumenten, zoals in het beleid rondom dienstverlening aan inwoners.
- In alle communicatie met inwoners begrijpelijke taal te gebruiken (op B1-niveau).

7. Basisvaardigheden in Regionale Werkcentra

Mensen die moeite hebben met basisvaardigheden zijn vaak extra kwetsbaar op de arbeidsmarkt. Voor hen is het lastiger om werk te vinden én te behouden. Ook het zelf vinden van passend opleidingsaanbod om zich verder te ontwikkelen is vaak een uitdaging (onderdeel van de Leven Lang Ontwikkelen agenda en doelstellingen). Zorg daarom dat ook het Werkcentrum oog heeft voor mensen die moeite hebben met basisvaardigheden én de diversiteit van deze doelgroep:

- Neem de aanpak van basisvaardigheden voor volwassenen (zowel het beleid als de uitvoering) op in de agenda’s van het landelijk en regionaal beraad van de werkcentra.
- Zorg voor controle, signaleren en meten op basisvaardigheden bij de intake.
- Ontwikkel doorverwijzing naar passend aanbod van volwassenenonderwijs door goed samen te werken met taalaanbieders binnen de gemeente.

8. Basisvaardigheden bij gemeentelijke partners

Voorzie alle gemeentelijke subsidieverordeningen en opdrachtverleningen van een paragraaf over basisvaardigheden voor volwassenen en vraag deze organisaties hoe zij zich gaan inzetten tegen dit maatschappelijke probleem. Zo wordt de aanpak van basisvaardigheden voor volwassenen een gezamenlijk doel. Zo wordt er in nieuwe voorstellen standaard rekening gehouden met de aanpak van laaggeletterdheid.

9. Stem van de doelgroep

Mensen weten zelf vaak heel goed wat zij nodig hebben. Maak daarom geen beleid vóór mensen, maar mét de mensen waar het om gaat. Dat kan bijvoorbeeld met de taalambassadeurs van Stichting ABC en van Stichting Lezen en Schrijven. Deze ervaringsdeskundigen kunnen:

- meepraten over beleid
- en testen of communicatie begrijpelijk genoeg is.

Meer informatie

Wilt u meer lezen? Klik hier voor meer informatie over het belang van basisvaardigheden voor volwassenen in Nederland. Lees meer over de maatschappelijke kosten van beperkte basisvaardigheden en over de groeiende en diverse groep mensen die hiermee te maken heeft.

Meer informatie